

Kim są Sprawiedliwi wśród Narodów Świata?

Sprawiedliwi wśród Narodów Świata to osoby nieżydowskiego pochodzenia, które podczas II wojny światowej bezinteresownie, narażając życie, wolność lub stanowisko udzielały pomocy Żydom prześladowanym przez Niemcy. Tytuł ten przyznawany jest od 1963 r. przez Państwo Izrael ratującym z całego świata.

Dotychczas tytuł Sprawiedliwych wśród Narodów Świata otrzymały 27 712 osoby z 51 krajów, w tym 7 232 Polaków (stan na 1 stycznia 2022 r.). Jest to najwyższe cywilne odznaczenie państwowe tego kraju.

Pomoc udzielana Żydom podczas II wojny światowej

Tytułem Sprawiedliwego wśród Narodów Świata honorowane są osoby, które w czasie Zagłady podjęły bezinteresowne działania na rzecz ocalenia jednego lub więcej Żydów. Pomoc mogła mieć formę indywidualną lub zorganizowaną. Z reguły polegała ona na doraźnym lub długotrwałym ukrywaniu osoby lub osób, organizowaniu dla nich kryjówek, ucieczek z gett, dostarczaniu fałszywych dokumentów tożsamości, pieniędzy, żywności, odzieży czy leków.

Udzielanie pomocy prześladowanym Żydom, czy to bezinteresownie, czy za opłatą, niosło za sobą duże ryzyko. W krajach znajdujących się pod okupacją niemiecką wszelka pomoc Żydom była surowo karana. W zależności od miejsca, sankcje były zróżnicowane – od kary finansowej czy utraty pracy bądź mienia, przez pobicie, więzienie, roboty przymusowe i obóz koncentracyjny, aż po karę śmierci.

W okupowanej przez Niemców Polsce, a także w innych krajach Europy Wschodniej, na Ukrainie, Białorusi czy w Serbii, karano najsurowiej.

Z dotychczasowych badań Instytutu Pamięci Narodowej wynika, że za udzieloną pomoc śmierć poniosło kilkaset osób (znana jest tożsamość 341 z nich).

Kto może zostać Sprawiedliwym?

O nadaniu tytułu Sprawiedliwego wśród Narodów Świata decyduje Instytut Yad Vashem w Jerozolimie za pośrednictwem specjalnej komisji, która rozpatruje składane wnioski. W komisji zasiadają historycy i świadkowie historii. Kluczowym dokumentem do podjęcia decyzji o przyznaniu tytułu jest relacja osoby, która otrzymała pomoc

Część wniosków, ze względu na niewystarczającą ilość dokumentacji bądź relacje świadczące o zysku czerpanym ze świadczonej pomocy, zostaje odrzucona.

Ceremonie honorowania Sprawiedliwych

Sprawiedliwi, za życia albo pośmiertnie, odznaczani są podczas uroczystych ceremonii, które odbywają się na całym świecie, przeważnie w miejscu zamieszkania uhonorowanych

Załącznik nr 1 do scenariusza lekcji: „Kto ratuje jedno życie, ratuje cały świat” – kim są Sprawiedliwi wśród Narodów Świata?

lub ich rodzin bądź w Izraelu, w siedzibie Instytutu Yad Vashem. W uroczystościach często biorą udział członkowie rodzin ratujących i ratowanych, wysocy urzędnicy państwowi i samorządowi, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz uczniowie.

Sprawiedliwi lub ich potomkowie odbierają z rąk reprezentanta Państwa Izrael medal i dyplom honorowy, a nazwiska Sprawiedliwych zostają wyryte na pamiątkowej tablicy w Ogrodzie Sprawiedliwych w Jerozolimie. W Ogrodzie rosną tysiące drzew oliwnych ku pamięci Sprawiedliwych z całego świata. Przy każdym drzewie widnieje imię i nazwisko odznaczonego. Ze względu na brak miejsca od 1996 r. drzewa nie są już jednak sadzone.

Sprawiedliwi w tradycji żydowskiej

Na każdym medalu wręczanym Sprawiedliwym, prócz nazwiska odznaczonych, widnieją słowa: „Kto ratuje jedno życie, ratuje cały świat”.

Pochodzą one z Talmudu, zbioru praw religijnych obowiązujących w judaizmie.

Zgodnie z żydowską tradycją, termin Sprawiedliwi wśród Narodów Świata (hebr. Chasidim Umot ha-Olam) oznaczał pierwotnie nie-Żydów, którzy byli dobrymi, bogobojnymi ludźmi. Według Talmudu na świecie w każdym pokoleniu żyje 36 ukrytych sprawiedliwych (cadikim nistarim), którzy swoim postępowaniem chronią rodzaj ludzki przed gniewem Bożym.

Symbolika medalu „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata”

Na awersie medalu widać dwie ręce trzymające liny osnute drutem kolczastym. Liny otaczają kulę ziemską. To symboliczne wyrażenie idei, zgodnie z którą ratujący sprawiają, że kula ziemską kręci się – świat istnieje. Kula otoczona jest słowami: „Kto ratuje jedno życie, ratuje cały świat”.

Na rewersie medalu widoczny jest zarys budynku, w którym mieści się Izba Pamięci w Instytucie Yad Vashem. Tam odbywają się ceremonie honorowania Sprawiedliwych. Pod spodem umieszczone są napisy w językach hebrajskim i francuskim – wyrazy uznania od narodu żydowskiego.

Medal zaprojektował Nathan Karp. Ma średnicę 59 mm, wykonywany jest z miedzi, dawniej z brązu lub srebra.

Źródło informacji: <https://sprawiedliwi.org.pl/pl/o-sprawiedliwych/kim-sa-sprawiedliwi/tytul-sprawiedliwego-wsrod-narodow-swiata>, dostęp 4.09.2023 r.